

Áherslur atvinnulífsins í atvinnu- og byggðamálum

- Samtök atvinnulífsins leggja áherslu á að atvinnulífinu séu sköpuð sem best skilyrði um land allt þannig að frumkvæði og kraftur sem í fyrirtækjum og einstaklingum býr fái að njóta sín. Þannig getur atvinnulífið best staðið undir auknum kröfum um velferð og hagvöxt á landinu öllu.
- Samtök atvinnulífsins telja nauðsynlegt að stjórnvöld geri sem fyrst og hrindi í framkvæmd áætlun um uppbyggingu innviða um land allt. Horfa verður í heild á uppbyggingu samgöngukerfisins, fjarskipta, mennta- og menningarstofnana, raforkukerfisins og opinberrar þjónustu.
- Samtök atvinnulífsins telja mikilvægt að stutt verði kerfisbundið við byggðakjarna í einstökum landshlutum og þeir eflidir. Meginþjónusta verði bundin við þessa kjarna sem nálægar byggðir njóti góðs af.
- Samtök atvinnulífsins telja að forsendur til uppbyggingar öflugra fyrirtækja megi finna víða um land. Arðbær rekstur sem nýtir hugvit og aðrar auðlindir, skapar ný störf, greiðir góð laun og er byggður upp til langrar framtíðar skapar grunn að frekari uppbyggingu. Nauðsynlegt er að stjórnvöld greiði sem frekast er unnt fyrir þeim sem hyggjast fjárfesta í nýjum öflugum fyrirtækjum.
- Um langa hríð hefur sjávarútvegur verið burðarás í atvinnulífi um land allt og mun víða verða það um langa hríð enn. Hann megnar hins vegar ekki einn að standa undir nægu framboði arðbærra starfa.

- Öflugar flugsamgöngur til og frá höfuðborginni eru nauðsynlegar atvinnulífi um allt land. Allar hugmyndir um að leggja niður Reykjavíkurflugvöll í Vatnsmýrinni þurfa að vera vel yfirvegaðar og verða að tryggja að fólk og fyrirtæki um allt land eigi áfram greiðan aðgang að þeirri þjónustu sem veitt er á höfuðborgarsvæðinu. Ekki verður við það unað að uppbygging við þessa mikilvægu samgönguæð sé fryst um langa hríð.
- Mikilvægt er að skattheimta á flutningskostnað leggi ekki óraunhæfar byrðar á fyrirtæki og fólk utan meginflutningshafna. Flest atvinnufyrirtæki eru háð því að boðið sé upp á háhraðafjarskipti til að eiga greið samskipti við viðskiptavinina sína. Flutningskerfi raforku er víða fullnýtt og stendur frekari uppbyggingu atvinnulífs fyrir þrífum. Mikilvægt er að allir þessir innviðir verði skoðaðir í samhengi.
- Samtök atvinnulífsins telja öflugna grunnmenntun vera forsendu þess að einstök landssvæði haldist í byggð og eflist en til hennar telst menntun á framhaldsskólastigi. Möguleikar til sí- og endurmenntunar og aðgangur að náms- og starfsráðgjöf þurfa að vera innan seilingar.
- Öflug og afar mikilvæg menningarstarfsemi er rekin um land allt. Fjölmörg fyrirtæki hafa sprottið upp sem nýta sérkenni síns byggðarlags bæði í ferðaþjónustu, framleiðslu matvæla og annarrar vöru og þjónustu. Viðburðir tengdir einstökum byggðarlögum eru fjölmargir og víða rekin öflug liststarfsemi. Þessir þættir atvinnulífsins eru ekki síður háðir öflugum innviðum og sterkum byggðakjörnum en annar atvinnurekstur.
- Samtök atvinnulífsins telja að ríki og sveitarfélög geti nýtt markaðsöflin mun meira til að veita þá þjónustu sem þau bjóða. Átt er við heilbrigðisþjónustu, menntun, menningu, félagsþjónustu auk annarra sviða. Mikilvægt er að við opinber innkaup sé þess gætt innlend fyrirtæki eigi raunhæfa möguleika til að bjóða í verkin.
- Um langa hríð hafa fyrirtæki um land allt búið við allt of háa vexti og mjög hátt og sveiflukennt gengi íslensku krónunnar. Þrátt fyrir háa vexti hefur verðbólga verið meiri hér en í samkeppnislöndunum. Þessar aðstæður koma sérstaklega illa við framleiðslu- og þjónustufyrirtæki, draga úr þeim þrótt og skapa erfiðleika víða um land. Mikilvægt er að peningamálastefnu Seðlabankans verði breytt.

1. Almenn atriði

Samkeppnishæf starfskilyrði eru forsenda blómlegs atvinnulífs og hagvaxtar. Á tímum hnattvæðingar er þetta sérstaklega mikilvægt þar sem fyrirtæki og einstaklingar leita sér umhverfis þar sem skilyrði til rekstrar og fjölbreytts mannlífs eru best. Samtök atvinnulífsins leggja áherslu á að atvinnulífinu séu sköpuð sem best skilyrði um land allt þannig að frumkvæði og kraftur sem í fyrirtækjum og einstaklingum býr fái að njóta sín. Þannig getur atvinnulífið best staðið undir auknum kröfum um velferð og hagvöxt á landinu öllu. Atvinnulíf á öllu landinu býr við erlenda samkeppni bæði hvað varðar framleiðslu og þjónustu. Það er lykilatriði að sköpuð verði samkeppnisskilyrði sem gera hagfelldu að standa að uppbyggingu atvinnurekstrar hvar sem er á landinu.

Einstakar atvinnugreinar þrífast ekki nema tryggður sé fjölbreyttur annar rekstur og þjónusta í næsta nágreinni. Þannig tengjast atvinnugreinar eins og sjávarútvegur, fiskvinnsla, ferðaþjónusta, ýmis iðnaður og þjónusta og mennta- og rannsóknastofnanir og njóta stuðnings hver af annari. Sé grunninum kippt undan einni grein líða fyrirtæki í öðrum greinum fyrir það og afleiðingar koma einnig fram í þróun mannfjölda og mannlífs.

2. Styrkir innviðir

Samtök atvinnulífsins telja nauðsynlegt að stjórnvöld geri sem fyrst og hrindi í framkvæmd áætlun um uppbyggingu innviða um land allt. Horfa verður í heild á uppbyggingu samgöngukerfisins, fjarskipta, mennta- og menningarstofnana, raforkukerfisins og opinberrar þjónustu um landið allt til að tryggja hámarks árangur þeirra aðgerða sem ráðist verður í. Fólk og fyrirtæki, hvar sem er, verða að hafa aðgang að greiðum, hagkvæmum og góðum samgöngum, háhraðafjarskiptum, raforku af nægilegum gæðum, menntun og þjónustu.

Styrkir innviðir eru forsendur blómlegrar byggðar og atvinnulífs. Þar sem þeirra nýtur ekki við hnignar atvinnulífi, fólki fækkar, þjónusta versnar og þannig hefst atburðarás sem ekki verður snúið við með góðu móti. Þess vegna er algert lykilatriði að slík áætlun verði til í samstarfi atvinnulífs, sveitarfélaga, stjórnvalda og einstaklinga þar sem leitað er niðurstöðu um eflingu þessara þátta og skilgreiningu vaxtarsvæða.

3. Byggðakjarnar

Samtök atvinnulífsins telja mikilvægt að stutt verði kerfisbundið við byggðakjarna í einstökum landshlutum og þeir eflidir. Meginþjónusta verði bundin við þessa kjarna sem nálægar byggðir njóti góðs af. Þessir kjarnar verða að vera það öflugir að þar geti byggst upp og þrífist arðbær verslun, þjónustustarfsemi og öflug menntun og fræðslustarfsemi sem sinnir bæði byggðakjarnanum og nálægum svæðum. Með háskólum, háskólasetrum,

starfsmenntun á framhaldsskólastigi heilbrigðisþjónustu, annarri opinberri þjónustu ásamt rannsóknnum og öðrum verkefnum er unnt að bæta samkeppnisskilyrði og skapa atvinnulífi og einstaklingum færi til sóknar. Þessir byggðakjarnar verða miðstöðvar samgangna, þjónustu og öflugs atvinnulífs hver á sínu svæði. Þar geta skapast fjölbreytt, arðbær störf og líf skjör á við það sem best gerist og þannig verða þessir kjarnar eftirsóknarverðir til búsetu.

4. Atvinnugreinar

Samtök atvinnulífsins telja að forsendur til uppbyggingar öflugra fyrirtækja megi finna víða um land. Arðbær rekstur sem nýtir hugvit og aðrar auðlindir, skapar ný störf, greiðir góð laun og er byggður upp til langrar framtíðar skapar grunn að frekari uppbyggingu. Í kringum slík fyrirtæki gefast tækifæri til öflugrar þjónustu bæði af hálfu einkaaðila og eins af hálfu hins opinbera. Þetta má skýrt sjá á þeim viðsnúningi sem orðið hefur á Austurlandi vegna fjárfestinga í orkufrekum iðnaði og tengdri starfsemi. Því er mikil nauðsyn að stjórnvöld greiði sem frekast er unnt fyrir þeim sem hyggjast fjárfesta í nýjum öflugum fyrirtækjum hvort sem um er að ræða álver við Húsavík, í Helguvík, álþynnuverksmiðju, netþjónabúum eða öflugum fyrirtækjum á Vestfjörðum. Innviðir samfélagsins verða að vera þess búnir að taka við slíkri uppbyggingu hvort sem litið er til samgangna, fjarskipta, orkukerfisins eða annarra þátta. Löng reynsla er fyrir því að uppbyggingin verði að njóta stuðnings í sínu nánasta umhverfi auk þess sem eðlilegt er að uppfylltar verði strangar kröfur í umhverfismálum og tekið mið af aðstæðum í efnahagslífinu við framkvæmdir.

Um langa hríð hefur sjávarútvegur verið burðarás í atvinnulífi um land allt og mun víða verða það um langa hríð enn. Hann megnar hins vegar ekki einn að standa undir nægu framboði arðbærra starfa enda munu tækni framfarir og hagræðing enn fækka starfsfólki sem þarf til framleiðslunnar. Sama þróun á reyndar við um iðnað, landbúnað og jafnvel sumar þjónustugreinar þar sem framleiðni mun halda áfram að aukast. Það eru mikilvægir hagsmunir sjávarútvegsins að fellt verði að fullu niður veiðigjald sem lagt er á aflaheimildir sem einungis dregur úr getu fyrirtækja til að stunda nýsköpun og getur staðið í vegi fyrir framþróun greinarinnar.

Mikilvægt er fyrir framþróun og styrkingu arðbærra fyrirtækja í iðnaði, verslun, ferðaþjónustu og í öðrum greinum að fyrir liggi skýr stefnumörkun um aðgang að þeirri þjónustu sem fyrirtækin krefjast. Hér verður mikilvægi greiðra samgangna og öflugs fjarskiptakerfis seint ofmetið.

Öflugar flugsamgöngur til og frá höfuðborginni eru nauðsynlegar atvinnulífi um allt land. Allar hugmyndir um að leggja niður Reykjavíkurflugvöll í Vatnsmýrinni þurfa að vera vel yfirvegaðar og verða að tryggja að fólk og fyrirtæki um allt land eigi áfram greiðan

aðgang að þeirri þjónustu sem veitt er á höfuðborgarsvæðinu. Ekki verður við það unað að uppbygging við þessa mikilvægu samgönguæð sé fryst um langa hríð.

Hraðir og örir flutningar eru nauðsynlegir til að tryggja samkeppnisstöðu fyrirtækja gagnvart erlendum keppinautum. Eins krefjast íbúar þess að hafa stöðugt og jafnt framboð af ferskum vörum. Því er óviðunandi að þungatakmörkanir séu á vegum landsins í næstum tvo mánuði á ári hverju. Mikilvægt er að skattheimta á flutningskostnað leggi ekki óraunhæfar byrðar á fyrirtæki og fólk utan meginflutningshafna. Flest atvinnufyrirtæki eru að auki háð því að boðið sé upp á háhraðafjarskipti til að eiga greið samskipti við viðskiptavinum sína. Flutningskerfi raforku er víða fullnýtt og stendur frekari uppbyggingu atvinnulífs fyrir þrífum. Því er ítrekað mikilvægi þess að allir þessir innviðir verði skoðaðir í samhengi hver við annan.

5. Menntun og menning

Samtök atvinnulífsins telja öfluga grunnmenntun vera forsendu þess að einstök landssvæði haldist í byggð og eflist. Með grunnmenntun er ekki einungis átt við leik- og grunnskóla heldur þarf að bjóða upp á fjölbreytta framhaldsmenntun fyrir ungmenni sem þau geta sótt frá heimili sínu. Fjölskyldum er vart boðlegt að unglingar á þéttbýlisstöðum eigi ekki annars kost en að fara um langan veg að heiman í framhaldsskóla. Með nýju frumvarpi til laga um framhaldsskóla opnast tækifæri til að endurskipuleggja nám, fjölga námsbrautum og með fjarskiptatækni aukast möguleikar skóla til samstarfs og sérhæfingar. Nauðsynlegt er að gæði menntunar séu eins og best gerist í nálægum löndum. Jafnframt þarf að nýta kosti einkarekstrar í skólakerfinu um allt land.

Mikilvægt er að bjóða fólki möguleika til að bæta bæði persónulega, félagslega og starfslega færni því hana öðlast menn ekki í eitt skipti fyrir öll. Möguleikar til sí- og endurmenntunar og aðgangur að náms- og starfsráðgjöf þurfa að vera innan seilingar. Símenntunarmiðstöðvar og Fræðslumiðstöð atvinnulífsins gegna lykilhlutverki á þessu sviði í samstarfi við skóla, fyrirtæki og sveitarfélög. Nám og símenntun þarf að vera hluti daglegs lífs um land allt og stuðlar að jafnari aðstöðu fólks til að velja sér störf og viðfangsefni. Fræðslustarf fyrirtækja er víða mjög öflugt og þau þurfa að stefna hátt í þeim efnum. Þróun í starfi á forsendum fyrirtækja og einstaklinga leysir úr læðingi krafta og getur skapað nýjar aðstæður og nýjar hugmyndir og skilar nær undantekningarlaust ávinningi fyrir bæði einstaklinga og fyrirtæki.

Öflug og afar mikilvæg menningarstarfsemi er rekin um land allt. Þessi starfsemi byggir að langmestu leyti á frumkvæði einstaklinga og fyrirtækja. Fjöldmörg fyrirtæki hafa sprottið upp sem nýta sérkenni síns byggðarlags bæði í ferðaþjónustu, framleiðslu matvæla og annarrar vöru og þjónustu. Viðburðir tengdir einstökum byggðarlögum eru

fjölmargir og víða rekin öflug liststarfsemi. Þessir þættir atvinnulífsins eru ekki síður háðir öflugum innviðum og sterkum byggðakjörnum en annar atvinnurekstur.

6. Eftirlit og reglubyrði

Samtök atvinnulífsins hafa ítrekað hvatt til endurskoðunar og einföldunar á eftirlitskerfi og leyfisveitingum hins opinbera. Mikilvægt er að efla rafræna stjórnsýslu, sem þess vegna getur verið staðsett hvar sem er á landinu og að leyfisveitingar fari sem mest fram í gegnum rafræn samskipti. Gæta verður hófs við álagningu leyfis- og eftirlitsgjalda. Umboð skoðunarstofa til að fara með eftirlit fyrir hönd hins opinbera verður að útvíkka verulega en þær geta verið með sínar starfsstöðvar um allt land. Mikilvægt er að dregið verði úr opinberu heimsóknareftirliti en rafrænt eftirlit með innri gæða- og skoðunarkerfum fyrirtækjanna verði aukið þess í stað. Varað er við öllum hugmyndum og tillögum sem gera ráð fyrir aukinni reglubyrði á fyrirtæki sem einungis verður til þess að skerða samkeppnishæfni atvinnulífsins og um leið lífskjör almennings.

7. Opinber innkaup og rannsóknir

Samtök atvinnulífsins telja að ríki og sveitarfélög geti nýtt markaðsöflin mun meira til að veita þá þjónustu sem þau bjóða. Átt er við heilbrigðisþjónustu, menntun, menningu, félagsþjónustu auk annarra sviða. Á þessum sviðum getur einkarekstur skapað fyrirtækjum um allt land arðbær tækifæri til nýrrar starfsemi og eflt þá þjónustu sem fyrir er. Mikilvægt er að við opinber innkaup sé þess gætt innlend fyrirtæki eigi raunhæfa möguleika til að bjóða í verkin. Það má gera með því að huga að umfangi verkefna, skilgreiningu þeirra og ýmsum útfærslum sem gera innlendum aðilum um land allt kleift að bjóða í verkin. Fjöldmörg verkefni sem nú eru unnin á vegum hins opinbera geta einkaaðilar fullt eins annast. Auk þess sem áður er nefnt má nefna þjónustu eins og tölvuþjónustu, umsjón og rekstur gagnagrunna og fjöldmörg rannsóknaverkefni.

8. Almenn rekstrarskilyrði

Samtök atvinnulífsins hafa beint eindregnum skilaboðum til stjórnvalda um að peningamálastefnu Seðlabanka Íslands verði breytt. Um langa hríð hafa fyrirtæki um land allt búið við allt of háa vexti og mjög hátt og sveiflukennt gengi íslensku krónunnar. Þrátt fyrir háa vexti hefur verðbólga verið meiri hér en í samkeppnislöndunum. Þessar aðstæður koma sérstaklega illa við framleiðslu- og þjónustufyrirtæki, draga úr þeim þrótt og skapa erfiðleika víða um land. Breyting á peningamálastefnu, lægri verðbólga og stöðugra gengi eru þættir sem ekki síst eru til þess fallnir að styrkja atvinnulíf um land allt, efla byggðakjarna til að vera burðarásar í sínum landshlutum og tryggja þannig öflugan hagvöxt um land allt.